

NOTITIE | Criteria governance van keurmerken voeding

Geldend bij de volgende beoordelingsronde
keurmerken voeding (2024/2025)

December 2023

Aan deze notitie kunnen geen rechten worden ontleend.

Judith Brouwer - senior onderzoeker
Paulien van der Geest - strategisch communicatieadviseur

NOTITIE | Criteria governance van keurmerken voeding

Voor u ligt een notitie over hoe Milieu Centraal kan beoordelen of een keurmerk haar *governance* op orde heeft. De *governance* van een keurmerk verwijst naar de manier waarop het keurmerk wordt beheerd en gecontroleerd. Dit omvat de structuur, processen en besluitvormingsmechanismen die ervoor zorgen dat het keurmerk betrouwbaar, transparant en effectief is. Om dit goed te kunnen beoordelen, zijn nieuwe criteria opgesteld, ondergebracht bij de al bestaande elementen in de beoordelingsmethodiek 'Betrouwbaarheid' en 'Transparantie'.

De nieuwe criteria zijn als volgt tot stand gekomen: onderzoekers van Milieu Centraal hebben een voorstel opgesteld, gebaseerd op gesprekken met experts en [diverse documenten \(zie pagina 6\)](#). Dit voorstel is tijdens een rondetafelsessie aan experts uit het veld voorgelegd en feedback erop is verzameld en verwerkt. Aan de rondetafelsessie namen experts deel namens NEN, WUR, NVWA, Vereniging voor Schemabeheerders, SMK, Dierenbescherming/Beter Leven Keurmerken en Wakker dier en het ministerie van LNV was vertegenwoordigd als subsidieverlener. Milieu Centraal heeft de eerdere conceptnotitie ook gepresenteerd aan geïnteresseerde keurmerkhouders. Reacties van keurmerkhouders zijn ook overwogen en verwerkt indien relevant.

Leeswijzer

De **huidige methode** staat hieronder beschreven in zwart, en **nieuwe criteria** zijn weergegeven in **blauw**. Als een criterium gedekt wordt door lidmaatschap van een relevante organisatie (bijv. Vereniging voor Schemabeheerders [VvS] of ISEAL), is dit ook in **blauw** aangegeven (met bron).

Definitie van een duurzaamheidskeurmerk volgens Milieu Centraal:

- De *afbeelding* zegt iets over duurzaamheidseisen van het product/service/productieproces.
- De eisen worden beheerd door een partij die onafhankelijk is van de verkopende partij.
- Elke partij die aan de eisen voldoet, mag zich aanmelden voor certificering.

Waraan voldoet een topkeurmerk?

Als een beeldmerk het top-predicaat heeft, betekent dit dat het minimaal score 4 heeft op controle en transparantie, en minimaal score 4 op ten minste één van de duurzaamheidsaspecten.

Controle/betrouwbaarheid

De aspecten die hierbij beoordeeld worden zijn:

- **Controlerende partij**: score van 0-5
- **Sanctiebeleid**: score van 0-5
- **Ketenintegriteit**: ja/nee

Bepaling eindscore op controle/betrouwbaarheid: laagste score op controlerende partij en sanctiebeleid, met 1 punt aftrek indien 'nee' bij ketenintegriteit.

Controlerende partij: score van 0-5

☐	0	Geen controle op naleving eisen.
☐	1	Geen onafhankelijke controle op naleving van de eisen (beeldmerk doet zelf de controles) of onafhankelijke controle met minder dan jaarlijkse frequentie.
☐	2	Onafhankelijke jaarlijkse controle door onafhankelijk gespecialiseerd bureau (alleen aangekondigde controles).
☐	3	Onafhankelijke jaarlijkse controle door onafhankelijk gespecialiseerd bureau inclusief onaangekondigde controles.
☐	4	Onafhankelijke jaarlijkse controle (deels onaangekondigd), door geaccrediteerde Certificerende Instelling (CI) maar er is geen accreditatie op schema zelf*, of ISEAL community member.
☐	5	Onafhankelijke jaarlijkse controle door geaccrediteerde CI met accreditatie op schema zelf, óf ISEAL Code Compliant (internationaal).

*Accreditatie van de CI op een ander dan het betreffende certificatieschema heeft niet de voorkeur. Wanneer een instelling werkzaamheden uitvoert waar zij niet voor is geaccrediteerd, is er immers geen onafhankelijk toezicht op die werkzaamheden. Toch kent Milieu Centraal dan 4 punten toe, omdat de CI met accreditatie op een ander schema heeft aangetoond gedegen en betrouwbaar te werk te kunnen gaan.

Sanctiebeleid: Score van 0-5

☐	0	Geen informatie over sanctiebeleid
☐	1	Sanctiebeleid wel genoemd, maar verschillende scenario's en consequenties niet uitgewerkt.
☐	2	Sanctiebeleid beperkt uitgewerkt, schemabeheerder neemt besluit over sancties.
☐	3	Consequenties beschreven als (tijdelijk) niet voldaan wordt aan eisen, schemabeheerder neemt besluit over sancties.
☐	4	Consequenties in algemene zin beschreven als (tijdelijk) niet voldaan wordt aan eisen, en onafhankelijke CI neemt besluit over sancties. *SHORTCUT ISEAL Code Compliant. Zie info.
☐	5	Consequenties gedetailleerd/per criterium gespecificeerd als (tijdelijk) niet voldaan wordt aan eisen én onafhankelijke CI neemt besluit over sancties. *SHORTCUT ISEAL Code Compliant. Zie info.

*SHORTCUT voor ISEAL Code Compliant, waarbij het detailniveau van de informatie bepaalt of het score 4 of 5 wordt. Want: (ISEAL Alliance, 2018) (o.a. 5.1.10) stelt eisen aan omgang met non-conformiteiten.

Geen SHORTCUT voor lid VvS of accreditatie door RvA. (NEN, 2017) stelt niet verplicht dat de SB communiceert over details van het sanctiebeleid. Accreditatie volgens bijv. ISO 17065 maakt dat sanctiebeleid op orde is, maar we moeten apart checken of de SB hierover communiceert.

Ketenintegriteit: ja/nee:

Is een systeem beschreven dat ketenintegriteit borgt (bijv. track 'n trace, of gesloten keten, of alle ketenpartijen CoC-gecertificeerd)

Indien 'nee': een punt aftrek van de laagste score behaald op controlerende partij en sanctiebeleid.

Geen SHORTCUTs.

Transparantie

De aspecten die hierbij beoordeeld worden zijn:

- **Vindbaarheid:** score van 0-5
- **Toetsbaarheid:** score van 0-5
- **Proces stakeholderbetrokkenheid/onpartijdigheid:** score van 0-5
- **Doelmatigheid van het schema:** score van 0-5

Bepaling eindscore op transparantie: laagste score op aspecten vindbaarheid, toetsbaarheid, proces stakeholderbetrokkenheid/onpartijdigheid en doelmatigheid, met een punt aftrek indien de SB niet heeft aangetoond inspanningen te hebben verricht om een brede groep SH's te betrekken bij ontwikkeling van het schema.

EXTRA: 'Visuele beloning' indien zinvol wordt gecommuniceerd over de impact die het keurmerk denkt te kunnen maken (zie eind van het document voor een toelichting).

Vindbaarheid: score van 0-5

De logica van het onderscheid tussen score 4 en 5 was eerder niet duidelijk. Nu is de meerwaarde van een Nederlands schema voor consumenten beter benoemd.

☐	0	Niks aan eisen of duurzaamheidsprogramma's vindbaar op of via website.
☐	1	Info over eisen of duurzaamheidsprogramma's beeldmerk zeer moeilijk vindbaar op of via website.
☐	2	Alleen een deel van de eisen of duurzaamheidsprogramma's is vindbaar op of via de website.
☐	3	Eisen of duurzaamheidsprogramma's op website van beeldmerk niet vindbaar, maar wel tekstuele verwijzing naar andere website (bijv. internationale website) en daar alleen vindbaar na veelvuldig doorklikken.
☐	4	Eisen of duurzaamheidsprogramma's binnen enkele muisklikken vindbaar (evt. op een andere website, in het Engels), of in het Nederlands maar heel slecht vindbaar.
☐	5	Eisen of duurzaamheidsprogramma's in het Nederlands binnen enkele muisklikken logisch te bereiken.

Toetsbaarheid (concreet geformuleerde eisen, die niet subjectief te interpreteren zijn, bv aantal kippen per m2): score van 0-5

☐	0	Geen eisen gevonden, alleen evt. een lekensamenvatting.
☐	1	Niet toetsbaar: alleen intentie eisen of globale informatie (bv de intentie om minder water te gebruiken of 'onderschrijven de principes van...').
☐	2	Weinig concreet over meetbaarheid van eisen (vb 'minimale hoeveelheid bestrijdingsmiddelen'. -> Onbekend is dan wat minimaal is).
☐	3	Enkele eisen zijn toetsbaar, maar deze zijn niet lading dekkend (vb. wel toetsbare eis over aantal dieren per m2 en tegelijk niet toetsbare eis op wel relevant aspect zoals 'de dieren kunnen hun natuurlijk gedrag vertonen').
☐	4	Belangrijkste eisen (die lading van keurmerk dekken) zijn toetsbaar weergegeven (), maar niet hele eisenpakket.
☐	5	Alle eisen zijn toetsbaar weergegeven. SHORTCUT: Lid VvS obv (NEN, 2017)(hst 6, punt 2). SHORTCUT: ISEAL Code Compliant obv (ISEAL Alliance, 2018)(5.1.2) SHORTCUT: Accreditatie op schema door de RvA (Raad voor Accreditatie, 2018)

NIEUW CRITERIUM: Proces stakeholderbetrokkenheid/onpartijdigheid

We vragen onderstaande aspecten uit aan de beeldmerkhouders middels een invulformulier.

N.B. Onderstaande is niet van toepassing voor wettelijk vastgelegde schema's (zoals EU-biologisch). Voor aanvullende criteria bovenop het wettelijke deel geldt het wel. Onderstaande is evenmin van toepassing bij buitenlandse beeldmerken die geen ISEAL-lid zijn.

- **Stakeholderanalyse:** hoe hebben ze stakeholders (SH) geïdentificeerd en is gedocumenteerd wie (welk type SH) wel/niet mee doet? Minimum: boeren/arbeiders/werknemers die voeding/grondstoffen produceren, consumenten, bedrijfsleven, voorloper in duurzaamheid, onafhankelijke wetenschap. Persoonsnamen hoeven niet te worden gemeld, betrokken organisaties/functies wel.
- **Transparantie over het proces:** Is stakeholderbetrokkenheid structureel geborgd? Zo ja, hoe? Welke meetings zijn gehouden? De notulen hoeven niet online maar bijv. wel het proces en inbreng SH's op hoofdlijnen beschrijven
- **Hoe verloopt de besluitvorming,** ook voor 'aanvullende besluiten' nadat een certificatieschema is gepubliceerd (bijv. tav ontheffingen en zijn afzwakkingen mogelijk?). Worden alle certificaathouders actief en op gelijke wijze op de hoogte gebracht?
- **Hoe wordt continue verbetering geborgd,** na vaststelling van het certificeringsschema? Hoe is reflectie en leren georganiseerd, door de gecertificeerden, maar ook door de beeldmerkhouder? Toetsingskader moet zijn voorgelegd aan alle SH's: boeren/arbeiders, consumenten, bedrijven, etc t.b.v. transparantie.

Oordeel over kwaliteit en volledigheid van de informatie die de schemabeheerder (SB) heeft aangeleverd (en/of verwezen naar online), m.a.w. welke indruk geeft de informatie:

☐	NVT	Wettelijk vastgelegd schema (zoals EU-biologisch) of buitenlands logo dat geen ISEAL-lid is.
☐	0	SB geeft geen informatie over stakeholderanalyse, en -betrokkenheid, en over proces besluitvorming en continue verbetering.
☐	1	SB geeft over enkele aspecten summiere informatie: stakeholderanalyse, en -betrokkenheid, en proces besluitvorming en continue verbetering
☐	2	SB geeft summiere informatie over stakeholderanalyse, en -betrokkenheid, en over proces besluitvorming en continue verbetering
☐	3	SB geeft deels goede informatie over stakeholderanalyse, en -betrokkenheid, en over proces besluitvorming en continue verbetering, op verzoek en online.
☐	4	SB geeft uitgebreide informatie over stakeholderanalyse, en -betrokkenheid, en over proces besluitvorming en continue verbetering, op verzoek, maar beperkt online. SHORTCUT: lid VvS (NEN, 2017) (score 4 als info niet/beperkt online staat)
☐	5	SB geeft uitgebreide informatie over stakeholderanalyse, en -betrokkenheid, en over proces besluitvorming en continue verbetering, zowel op verzoek als online (publiek). SHORTCUT: lid VvS (NEN, 2017) (score 5 als info online staat) SHORTCUT: ISEAL Community Member (ISEAL Alliance, 2020a)(punt 2f) en ook ISEAL Code Compliant (ISEAL Alliance, 2020b) en (ISEAL Alliance, 2014a)(credibility principle 5 en 7)

NIEUW CRITERIUM: Doelmatigheid van het schema

Oordeel over kwaliteit en volledigheid van de informatie die de schemabeheerder (SB) geeft over de doelmatigheid van het schema:

☐	0	Website geeft geen informatie over doel van het beeldmerk en waarom ze werken zoals ze werken.
☐	1	Website geeft summiere informatie over doel van het beeldmerk, maar niet over waarom ze werken zoals ze werken.
☐	2	Website geeft informatie over volgens welke criteria ze werken, maar niet waar deze toe moeten leiden (doel van het beeldmerk).
☐	3	Website geeft beperkt uitleg over missie, problemen en hoe de criteria deze kunnen oplossen.
☐	4	Website geeft op hoofdlijnen uitleg over missie/theory of change, waar problemen zitten, en hoe de criteria deze kunnen oplossen. Dilemma's niet benoemd.
☐	5	Website geeft op hoofdlijnen uitleg over missie/theory of change, waar problemen zitten, en hoe de criteria deze kunnen oplossen. Ook aandacht voor dilemma's en gemaakte keuzes.

Geen SHORTCUT: NTA 8813 vraagt om validatie van het schema, maar vereist geen online publicatie. Dus bij lid VvS is de doelmatigheid op orde, maar moet nog gecheckt worden of dit online is toegelicht.

Geen SHORTCUT: bij ISEAL Code Compliant is de doelmatigheid op orde obv (ISEAL Alliance, 2014a), maar publicatie hierover is niet verplicht en moet online nog gecheckt worden.

NIEUW CRITERIUM: Onpartijdigheid schemabeheerder

Punt aftrek van de laagste score behaald op aspecten vindbaarheid, toetsbaarheid, proces stakeholderbetrokkenheid/onpartijdigheid en doelmatigheid indien niet op orde o.b.v. aangeleverde informatie bij stakeholderbetrokkenheid.

Heeft de SB laten zien onpartijdigheid na te streven door actief betrokkenheid van verschillende soorten stakeholders (zoals ten minste boeren/arbeiders/werknemers die voeding/grondstoffen produceren, consumenten, bedrijfsleven, voorloper in duurzaamheid, onafhankelijke wetenschap) bij hun schema te betrekken (om te voorkomen dat één partij het voor het zeggen heeft)?

Ja/nee. 1 punt aftrek indien nee.

SHORTCUT: lid VvS (o.b.v. NTA 8813) of ISEAL Code Compliant (o.b.v. (ISEAL Alliance, 2014a), credibility principle 5 en 7)

NIEUW: Beoordeling proces impactrapportage

In een apart proces parallel aan de totstandkoming van de nieuwe criteria over governance, heeft Milieu Centraal een beoordelingskader opgesteld om te kunnen beoordelen of een keurmerk voldoende rapporteert over de impact die het wil maken. Dit kader is opgesteld na vooronderzoek door Milieu Centraal en een rondetafelsessie met externe experts, en presentatie van het conceptkader aan experts en geïnteresseerde keurmerkhouders. Feedback is waar relevant verwerkt. Het beoordelingskader geeft richting aan beeldmerkeigenaren t.a.v. hoe zij zinvol kunnen communiceren over de impact die zij maken met hun duurzaamheidsbeeldmerk op voeding. Ook zal het kader worden gebruikt voor de beoordeling van de aanpak van impactrapportage door Milieu Centraal.

Het proces van impactrapportage wordt alleen beoordeeld wanneer een keurmerk minimaal score 4 heeft op betrouwbaarheid en transparantie, en minimaal score 2 op ten minste één van de duurzaamheidsaspecten. Wanneer een keurmerk vervolgens voldoende scoort (minimaal vier keer 'ja' bij de aspecten van het beoordelingskader), krijgt een keurmerk een visuele 'beloning' bij de score op transparantie, in de (tegen die tijd) vernieuwde Keurmerkenwijzer.

Details van deze beoordeling en het beoordelingskader worden besproken in de Notitie 'Beoordelingskader proces impactrapportage bij beeldmerken op voeding'.

Geraadpleegde bronnen

- ISEAL Alliance. (2014a). *ISEAL Codes of Good Practice. Setting Social and Environmental Standards. ISEAL Code of Good Practice. V6.0*. Retrieved from <https://www.isealalliance.org/defining-credible-practice/iseal-codes-good-practice>
- ISEAL Alliance. (2014b). *ISEAL Codes of Good Practice. Assessing the Impacts of Social and Environmental Standards Systems. Version 2.0*. Retrieved from https://www.isealalliance.org/sites/default/files/resource/2019-06/ISEAL_Impacts_Code_Version_2.0.pdf
- ISEAL Alliance. (2018). *ISEAL Codes of Good Practice. Assuring Compliance with Social and Environmental Standards. V2.0*. Retrieved from <https://www.isealalliance.org/defining-credible-practice/iseal-codes-good-practice>
- ISEAL Alliance. (2020a). *ISEAL Community Member Requirements, version 1*. Retrieved from <https://www.isealalliance.org/get-involved/resources/iseal-community-member-requirements>
- ISEAL Alliance. (2020b). *ISEAL Code Compliant Requirements*. Retrieved from <https://www.isealalliance.org/get-involved/resources/iseal-code-compliance-documents>
- NEN. (2012a, mrt 1). *NEN-EN-ISO/IEC 17020:2012 | Conformity assessment – General criteria for the operation of various types of bodies performing inspection*. Retrieved from <https://www.nen.nl/nen-en-iso-iec-17020-2012-en-169344>
- NEN. (2012b, sept 1). *NEN-EN-ISO/IEC 17065:2012 | Conformity assessment – Requirements for bodies certifying products, processes and services*. Retrieved from <https://www.nen.nl/nen-en-iso-iec-17065-2012-en-176243>
- NEN. (2017). *NTA 8813. Eisen aan ontwikkeling en beheer van schema's voor conformiteitsbeoordeling door onafhankelijke schemabeheerders*. Delft: Koninklijk Nederlands Normalisatie-instituut. Retrieved from <https://www.nen.nl/nta-8813-2017-nl-237748>
- NEN. (2018, apr 1). *NEN-EN-ISO 14024:2018 | Environmental labels and declarations – Type I environmental labelling – Principles and procedures*. Retrieved from <https://www.nen.nl/nen-en-iso-14024-2018-en-245375>
- NEN. (2020). *Handboek NEN Schemabeheer, v 7.1*. Delft: Stichting Koninklijk Nederlands Normalisatie Instituut. Retrieved from <https://www.nen.nl/nen-als-schemabeheerder>
- NEN. (2022, dec 1). *ISO 14020:2022. Environmental statements and programmes for products – Principles and general requirements*. Retrieved from <https://www.nen.nl/iso-14020-2022-en-305239>
- Raad voor Accreditatie. (2018). *Toelichting op de eisen aan schema's voor conformiteitsbeoordelingen, versie 5. (T033)*. Retrieved from <https://www.rva.nl/documenten/toelichting-op-de-eisen-aan-schemas-voor-conformiteitsbeoordelingen/>
- Raad voor Accreditatie. (2021, mei 28). *Aanvraagformulier Schema-evaluatie volgens RvA - BR012. (F207)*. Retrieved from <https://www.rva.nl/aanvraagformulier-schema-evaluatie/>
- Raad voor Accreditatie. (n.d.). *Lijst met schema's waarvoor de RvA accreditatie kan verlenen. BR010-lijst*. Retrieved from <https://www.rva.nl/documenten/lijst-met-schemas-waarvoor-de-rva-accreditatie-kan-verlenen/>